

Література:

1. Norman D. Emotional Design: Why We Love (or Hate) Everyday Things. New York: Basic Books, 2004. 257 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/224927652_Emotional_Design_Why_We_Love_or_Hate_Everyday_Things (Last accessed: 14.05.2026).
2. Richards G. Cultural Tourism: Global and Local Perspectives. New York : Routledge, 2021. 312 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/5149772_Greg_Richards_ed_Cultural_Tourism_Global_and_Local_Perspectives (Last accessed: 14.05.2026).
3. Wheeler A. Designing Brand Identity. 6th ed. Hoboken: Wiley, 2024. 357 p. URL: https://www.academia.edu/30444317/Designing_Brand_Identity (Last accessed: 14.05.2026).
4. Schattschneider E. The Bloodstained Doll: Violence and the Gift in Wartime Japan. *Journal of Japanese Studies*. 2005. Vol. 31, № 2. P. 329–356. URL: <https://www.onmarkproductions.com/ellen-Schattschneider-Japanese-Journal-of-Religious-Studies-31-1-2004.pdf> (Last accessed: 14.05.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-56>

ВТОРИННА ПЕРЕРОБКА ПРИКРАС З БІСЕРУ

Очеретяна Д. І.

*студентка I курсу факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Смикало К. О.

*PhD з технологій легкої промисловості,
старша викладачка кафедри дизайну
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Прикраси – це те, що притаманне для будь якої культури. І є безпосереднім вибором людини. Чим більше людина може їх собі дозволити тим з вищим статусом вона буде асоціюватися. Прикраси виробляються з різних матеріалів дерево, кісточки овочів, зерна, натуральні камені, а також із штучного скло.

Скло – матеріал, який дуже довго не розкладається в природі, проте саме з нього здебільшого виготовляють бісер. До набуття кольору, бісер має вид непрозорого скла, або ж має переважно чорно-синій або зелений колір (рис.1). У подальшому технологія набуття форми та

кольору може відрізнятися, і заготовка під бісеринку може мати одразу необхідні зовнішні параметри [1].

Рис. 1. Зовнішній вигляд бісеру [2]

На сьогодні прикраси мають велике різноманіття: гердани, селянки, кольє тощо (рис. 2).

Рис. 2. Вироби з бісеру Світлани Вівурко [3].

В нашій країні прикраси з бісеру виготовляються як майстрами, так і аматорами, відтак бісерні вироби є майже в кожного українця. Кількість бісеру насправді недооцінена: до них відносяться як прості дитячі браслети, так і вишиті бісером сорочки та рушники. З часом ці вироби втрачають зовнішню привабливість і, по суті, утилізуються. Однак головною проблемою в утилізації є саме скло, точніше його

склад, адже, на відміну від текстилю (якщо це вишиванка) або нитки (якщо це прикраса у вигляді гердану або чогось подібного), скло майже не розкладається в природному середовищі. На сьогодні скляні відходи – це серйозна екологічна проблема, і необхідно визнати, що на рівні з пляшками, посудом, дзеркалами або автомобільним склом бісер також є різновидом забруднення. Тенденція виготовлення прикрас із бісеру зберігається упродовж багатьох років. Багато людей мають щонайменше по одній прикрасі, однак їх термін користування не такий довговічний. З часом виробу втрачають естетичний вигляд і власники часто не мають розуміння, що робити з ними надалі; виробу з бісеру зберігаються серед особистих речей або ж відразу викидаються.

Питання про повторне використання виробів з бісеру іноді постає серед кола майстрів, так як це є варіантом збереження матеріалу (відмова замовника, вдосконалення дизайну тощо), але для пересічного користувача переробка виробу з бісеру є вкрай нехарактерною. Справа у тому, що виробу з бісеру є переважно площинними: вишивка на полотні, сплетене полотно з бісеру тощо, і коли постає питання переробки, всі ці сплетіння необхідно розпустити. Тобто перетворити прикрасу знову на масу бісеринок по суті є зворотнім процесом створення прикраси з тими ж часовими витратами. І хоча й бісер гіпотетично як скляний виріб може бути перероблений, основна проблема полягає у його сортуванні: певні прикраси виготовлені з бісеру різної якості і потребують різних способів переробки. Для переробки бісеру є різні варіанти, як от можна розглянути ресайклінг за аналогією з виробами з битого скла (мозаїки, панелі інтер'єру елементи декору) (рис. 3).

Рис. 3. Мозаїчне панно [4]

Також варіантом переробки може бути апсайклінг – це переробка речей у нові і більш цінніші (рис.4). Наприклад, Ірина Чері [5] перешиває старі вишиванки у корсети, зберігаючи вишивку (рис.5).

Рис. 4. Приклади апсайклінгу прикрас із глини і оздоблені бісером та із бісеру, залитого у епоксидну смолу [6-7]

Рис. 5. Абсайклінг від Іри Чері

Але якщо говорити конкретно про переробку прикрас, то зараз до майстринь дедалі частіше звертаються для того, щоб переробити свої старі прикраси, дати їм друге життя (реверс-інженірінг) [8]. Майстрині розбирають прикраси, промивають намистини, відбирають усі можливі для подальшого використання, вислуховують побажання клієнтів щодо

вигляду оновленої прикраси і створюють щось нове (рис. 7). Таким чином, майстриня із вже існуючих прикрас створює щось нове, використовуючи ті ж намистини, але уже з іншою ідеєю і задумом, який дає друге життя. Що стосується життєвого циклу прикрас, то він він продовжується допоки намистини цілі і мають гарний вигляд, тобто не втрачений колір, форму та блиск.

Рис. 7. Перевтілення прикрас від Alyona_Casablanka

На сьогодні більшість людей, які мають прикраси з бісеру, що втратили свій естетичний вигляд, не задумуються над їх переробкою, а просто викидають, не розуміючи, що створюють екологічну проблему. Зараз люди все активніше сортують сміття, але навіть за таких умов все скло не можуть переробляти разом через різний склад скла, різні хімічні властивості, а про переробку бісеру годі й казати через дороговартісною ще на етапі сортування. Одним із шляхів вирішення цього є повторне використання, так як такий підхід допомагає зменшення кількості відходів і економити ресурси. На сьогодні скляні відходи – це серйозна екологічна проблема, і необхідно визнати, що на рівні з пляшками, посудом, дзеркалами або автомобільним склом бісер також є різновидом забруднення. Досвід майстринь показує, що процес повторного використання бісеру є можливим рівно як і з іншими відходам, однак людям бракує знання і розуміння, що попри свій розмір бісер є таким же екологічним сміттям, як і інший вид скла. Дизайнери мають пропагувати екологічність і тому необхідно більше показувати можливі види переробки бісеру, рівно як і збільшити пошук переробок даного матеріалу.

Література:

1. Сучасні технології виробництва і професійна освіта: тенденції та інновації. *Матеріали I Всеукр. наук. інтернет-конф. студентів та молодих вчених* (м. Старобільськ, 16 квіт. 2020 р.). Держ. закл.

«Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка» ; упоряд. В. О. Колесніков. Старобільськ, 2020. С. 85.

2. Трохи історії. Бісер і його виникнення : веб-сайт. *Схеми бісеру*. URL: <https://shemybisera.com.ua/ua/a224835-nemno> (дата звернення: 15.05.2026).

3. Авраменко А. Із секретарки на шахті у майстриню прикрас: історія переселенки з Луганщини, яка створює в Ніжині вироби з бісеру. *Суспільне Новини*. 2025. 29 верес. : веб-сайт. URL: <https://suspilne.media/chernihiv/1126315-iz-sekretarki-na-sahti-u-majstrinu-prikras-istoria-pereselenki-z-lugansini-aka-stvorue-v-nizini-virobi-z-biseru/> (дата звернення: 15.05.2026).

4. Broken Glass Reuse Ideas. *Cleaning Lviv*: веб-сайт. URL: <https://cleaninglviv.top/broken-glass-reuse-ideas/> (дата звернення: 15.05.2026).

5. Відеоролик користувача @ZS9TvsQHY *TikTok*. : веб-сайт. URL: <https://vt.tiktok.com/ZS9TvsQHY/> (дата звернення: 15.05.2026).

6. Відеоролик «1QEHIsh5W-с» *YouTube* : веб-сайт. URL: <https://youtu.be/1QEHIsh5W-с> (дата звернення: 15.05.2026).

7. Відеоролик «HhFnmRfo460» *YouTube* : веб-сайт. URL: <https://youtu.be/HhFnmRfo460> (дата звернення: 15.05.2026).

8. Reverse Engineering: Definition, Process and Benefits. *Indeed Career Guide*. : веб-сайт. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/reverse-engineering> (дата звернення: 15.05.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-57>

ЗАСОБИ HAND MADE ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ГРАФІЧНОГО ДИЗАЙНУ

Первих І. І.

аспірантка кафедри графічного дизайну

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

м. Харків, Україна

старша викладачка кафедри дизайну

Волинський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Сучасний графічний дизайн переживає трансформацію від суто комерційно орієнтованої діяльності до інструмента соціальної та екологічної відповідальності. В умовах цифрової перенасиченості та візуальної стандартизації, спричиненої широким використанням алгоритмів штучного інтелекту та шаблонних рішень, постає нагальна потреба у відновленні «людського чинника». Рукотворні техніки